

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

ΚΥΘΡΑΙΑ

του δημοσιογράφου Φρέντυ Γερμανού

Όταν το 65 πήγα για πρώτη φορά στην Κύπρο, είχα γυρίσει όλο το νησί. Και τη βόρεια πλευρά του και τη νότια. Πιο πολύ όμως τη βόρεια...

Ίσως από κάποιο προαίσθημα.

Ένα πρωί του Αυγούστου το αυτοκίνητό μας άραξε σε ένα χωριό, με πολλή εκκλησίες και πολλή λεμονόδεντρα που έμοιαζε να έχει ξεκολληθεί από κάποια κάρτ-ποστάλ.

«Η Κυθραία», μου είπε σχεδόν κατανυκτικά ο οδηγός.

Έχουν περάσει 15 χρόνια από τότε και στα αυτιά μου ηχεί ακόμα εκείνη η κατανυκτική φωνή - μέσα στη βιβλική ψυχία του πρωϊνού: «Η Κυθραία...»

Μου έχει μείνει ο ήχος της.

Και μαζί κάποιες εικόνες της Κυθραίας που ξετυλίχτηκαν αργότερα μπροστά μου κάτω από το λαμπρό φως του Αυγούστου. Τα λεμονόδεντρα. Η Χαρδακιώτισσα. Η Αγία Άννα, η Συρκανιά. Οι τοιχογραφίες της Αγίας Μαρίας.

Θυμήθηκα την Κυθραία χτες βράδυ που μου έφερε νέα της στο γραφείο μου ένας νεαρός Κύπριος φοιτητής.

Δεν ήρθε βέβαια να μου πει κάτι ιδιαίτερα και καινούργιο. Απλώς ότι δεν υπάρχει πια Κυθραία. Όλα τα ελληνικά ονόματα άηλαξαν, όλη η γελαστή όψη έσβησε. Τώρα μέσα στα δρομάκια του χθεσινού καρτ - ποστάλ κυκλοφορούν αγελάδες και μοσχάρια. Καμιά φορά κι άνθρωποι...

«Κι οι τοιχογραφίες;» ρώτησα.

Ο φοιτητής κούνησε το κεφάλι του:

«Πάνε», είπε.

«Όθες;»

«Θυμάστε εκείνη τη μεγάλη τοιχογραφία στην Αγία Μαρίνα, που ερχόταν ο κόσμος απ' όλο το νησί για να τη δει;»

«Με τον Άη Γιώργη που σκοτώνει το δράκοντα;»

«Αυτή. Την ξύσανε όλη μ' ένα σκαρπέλο. Και την άηλη που δείχνει τον αρχάγγελο

Μιχαήλ με το δισκοπότηρο». Την ξύσανε κι' αυτή».

«Τι απόμεινε απ' τις εκκλησίες της Κυθραίας;»

«Μόνο οι τοίχοι».

Ξαναείδα πάλη τη λαμπερή Κυθραία, όπως είχε αναδυθεί μπροστά μου γελαστή και ανέμελη εκείνο το πρωινό του Αυγούστου του '65. Πόσο μακριά ήταν τώρα εκείνο το πρωινό; Δεκαπέντε χρόνια ή δεκαπέντε αιώνες;

«Η Χαρδακιώτισσα υπάρχει;» ρώτησα.

«Έγινε τζαμί. Ξηλώσανε την καμπάνα της και πουλήσανε τις εικόνες της στους τουρίστες. Και το νεκροταφείο πάει κι' αυτό. Σκάψανε όληους τους τάφους για να βρουν χρυσασφικά.»

«Τα λεμονόδεντρα υπάρχουν τουλάχιστον;»

«Μόνο αυτά μέινανε απ' την Κυθραία», είπε ο φοιτητής. «Αθήνα κι αυτά δεν τα αφήνουν στην πουχιά τους».

«Τι τους κάνουν;»

«Οι Τούρκοι έχουν πετάξει ανάμεσά τους οστά Ελλήνων που ξέθαψαν από το νεκροταφείο. Τώρα αν θες να περπατήσεις μέσα στα λεμονόδεντρα σκοντάφτεις σε κόκκαλα».

Ξανάδα πάλη μπροστά μου τα γελαστά λεμονόδεντρα του '65.

«Όστε πάει λοιπόν κι η Κυθραία;» ψιθύρισα,

«Ναι, πάει», είπε κοφτά ο νεαρός φίλος μου.

Κι έφυγε απ' το γραφείο...

ΕΦΥΓΕ και μ' άφησε μόνο μου στο γραφείο, να ταξιδεύω σε περασμένες διακάδες - στην Κύπρο του '65...

Γύρω στα άηλα γραφεία της εφημερίδας κυκλοφορούσαν τα καυτά νέα της ημέρας: «Συμφωνία στην Πολιωνία με νίκη των εργατών... Οδοφράγματα στο Καστέλλι Κισσάμου... Νέα ένταση στη Μέση Ανατολή.»

Πώς να ακουστεί μέσα σε όλα αυτά ο ψίθυρος της μικρής ασήμαντης Κυθραίας; Πώς να μιλήσεις για τον καημένο τον Άη Γιώργη που τον ξύσανε μ' ένα σκαρπέλο απ' τον τοίχο του; Για το χωριό που έσβησε - για τον πολιτισμό που οβήνει.

Μικρές ασήμαντες ιστορίες...